

FRAGMENTA FAUNISTICA

Tom VIII

Warszawa, 20 XII 1960

Nr 31

Julitta WŁODARCZYK

Gryzki (*Psocoptera*) zieleńców Łodzi

Сеноеды (*Psocoptera*) парков Лодзи

Psocoptera in the parks of Łódź

[Z 5 rysunkami w tekście]

Rząd gryzków (*Psocoptera*), obejmujący ponad 100 europejskich gatunków, jest w Polsce pod względem faunistycznym słabo poznany. Nieliczne dotychczasowe prace nie dają pełnego obrazu rozmieszczenia przedstawicieli tej grupy.

Dla zobrazowania stanu poznania fauny *Psocoptera* w krajach sąsiednich podaje, że np. w Niemczech zanotowano występowanie około 80 gatunków, na niewielkim zaś obszarze Czechosłowacji około 50.

Z Polski wykazano dotychczas tylko 49 gatunków i 1 podgatunek gryzków.

Z przeglądu dotychczasowych prac wynika, że badaniami objęte były, zresztą tylko częściowo, północne, zachodnie i południowe tereny kraju, brak jest natomiast danych faunistycznych z Polski środkowej i wschodniej. Spis zawarty w pracy niniejszej jest zatem pierwszym wykazem gryzków Wyżyny Łódzkiej i jednocześnie przyczynkiem do poznania fauny *Psocoptera* Polski środkowej.

Materiały do niniejszej pracy były zbierane na terenie parków miasta Łodzi i części Lasu Łagiewnickiego.

Gryzki z drzew i krzewów parków łódzkich łowiłam od maja do drugiej połowy października, to jest w tym okresie, gdy występują one na terenie otwartym. Większość ma-

teriału uzyskałam w latach 1957 i 1958, wówczas bowiem połowów dokonywałam systematycznie, mając z góry ustalone terminy i kolejność zbierania w poszczególnych parkach. W latach 1954 i 1956 zbierałam materiał sporadycznie, natomiast w roku 1955 gryzków nie łowiłam.

Do połowu gryzków, żyjących na gałęziach drzew i krzewów, używałam czerpaka i trzepaka entomologicznego, natomiast gatunki żyjące pod obłuznioną korą zbierałam metodą wypatrywania.

Oznaczanie niektórych gatunków wymagało wykonania preparatów glicerynożelatynowych.

Zbiór, pochodzący z wytypowanych przeze mnie zieleńców łódzkich, obejmuje 419 okazów dojrzałych płciowo.

Materiały dowodowe do niniejszej pracy, przechowywane w 75% alkoholu lub w preparatach glicerynożelatynowych, znajdują się w Instytucie Zoologicznym Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Łodzi.

Podany w części faunistycznej spis gryzków Łodzi obejmuje 26 gatunków i 1 podgatunek, co stanowi 53% wykazanych gatunków z obszaru Polski.

Gatunki nowe dla Polski są oznaczone gwiazdką.

Pracę wykonano w Katedrze Zoologii Systematycznej Uniwersytetu Łódzkiego. Składam serdeczne podziękowanie doc. drowi W. ROMANISZYNOWI za udzielone wskazówki i życzliwą pomoc w czasie wykonywania pracy.

OPIS STANOWISK

Parki łódzkie były zakładane przede wszystkim na otaczających miasto terenach leśnych. Lasy te w miejscach wzniesionych charakteryzowały się obecnością sosny, ze znaczną domieszką jodły, świerka, buka, grabu i dębu, na niższych zaś terenach głównie olszy, brzozy, wierzby i wiązu. Miejsca wilgotne miały bogate podszycie.

W odróżnieniu od parków zakładanych na terenach leśnych, zieleńce śródmieścia powstawały na miejscach wolnych od zabudowań.

Parki łódzkie charakteryzuje duża różnorodność florystyczna. Obok roślin spotykanych w Polsce w stanie dzikim,

występują tu drzewa i krzewy ozdobne, sprowadzone i zaaklimatyzowane m.in. z Chin i Japonii.

W oparciu o dane otrzymane z Prezydium Rady Narodowej miasta Łodzi podaję krótką charakterystykę sześciu, wytypowanych przeze mnie, parków łódzkich i Lasu Łągiewnickiego, z których pochodzą opracowywane materiały gryzków.

1. Park im. Mickiewicza, znajdujący się w północnej części miasta, założony w 1860 r., stanowi drugi pod względem wielkości zieleńiec Łodzi (obszar 46,22 ha). Północno-wschodnia część parku jest pozostałością naturalnego lasu mieszanego, z przewagą sosny i brzozy, o bogatym podszyciu. W części typowo parkowej drzewostan jest głównie liściasty, z niewielką domieszką jodły i świerka.

2. Park 3 Maja, we wschodniej części miasta, powstał w 1919 r. na terenie boru sosnowego. Drzewostan jego jest stary, o przeciętnym wieku 80—120 lat, ze zdecydowaną przewagą sosny i dębu.

3. Park Źródliśka, w południowo-wschodniej części miasta, ma obszar 10,63 ha. W jego drzewostanie występują, pozostałe po dawnej puszczy, dęby, graby, olsze i stare wierzby. Kilkanaście drzew dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.) liczy obecnie po 200—300 lat. Jest to najdawniej, bo w 1840 r., założony park w Łodzi.

4. Park im. Sienkiewicza, położony w śródmieściu, jest jednym z najmniejszych zieleńców Łodzi (obszar 3,16 ha). Założony został w 1896 r. na miejscu dawnego placu miejskiego. Drzewostan parku jest dość różnorodny i charakteryzuje się przewagą drzew i krzewów liściastych, głównie lipy i klonu. Przeciętny wiek drzewostanu wynosi 60 lat.

5. Park im. Poniatowskiego, obejmujący stosunkowo duży obszar (47,73 ha) w południowo-zachodniej części miasta, powstał w 1904 r. na miejscu dawnego lasu. Rzeźba terenu tego parku jest mocno urozmaicona, gdyż dawniej były tu kopalnie żwiru. Drzewostan o dużym bogactwie gatunków, z przewagą drzew liściastych (klony, lipy i kasztanowce). Przeciętny wiek drzewostanu 40—60 lat.

6. Park Ludowy, położony w zachodniej części miasta, ma powierzchnię 225,10 ha i jest zaliczany do największych parków Europy. Został on założony w latach 1924—1931, na miejscu dawnych lasów. Część lasu, o charakterze pierwotnym, wydzielona została jako rezerwat. Wiek drzewostanu waha się w granicach 30—150 lat. Drzewostan parku jest głównie liściasty, jedynie w północno-zachodniej części mieszany, z przewagą drzew iglastych.

7. Lasy Łągiewnickie, pozostałość dawnej Puszczy Łódzkiej, zajmujące powierzchnię 1143,30 ha, w części północno-wschodniej przylegają do miasta. Duża różnorodność fauny owadziej tych lasów, położonych już nieco dalej od miasta, skłoniła mnie do włączenia ich do terenu badań. Drzewostan lasu liściasto-iglasty. Dominującymi gatun-

kami są: dąb szypułkowy (*Quercus robur* L.) i dąb bezszypułkowy (*Quercus sessilis* EHRH.) oraz sosna pospolita (*Pinus silvestris* L.). Mniej licznie występują: brzoza, świerk, olsza, modrzew i grab. Przeciętny wiek drzewostanu 65 lat. Materiały z Lasu Łągiewnickiego zbierałam w jego południowo-zachodniej części (Osiedle Arturówek), obejmującej młody las brzozowy oraz las mieszany z przewagą świerka i sosny.

CZĘŚĆ FAUNISTYCZNA

Psocidae

Metylophorus nebulosus (STEPH.)

Gatunek znany z całej Europy. W Polsce notowany z wielu miejscowości.

Las Łągiewnicki, 29 VIII 1956, 1 ♂ strzepałam z olszy czarnej

**Loensia picicornis* (STEPH.)

Gatunek notowany z Anglii, Łotewskiej SRR, Niemiec, Czechosłowacji i Francji. Z Polski dotychczas nie wykazany, gdyż prawdopodobnie był mylony z *L. variegata* (LATR.)

Park Ludowy, 20 VIII 1957, 3 ♂♂ i 1 ♀ zловиłam na świerku i sośnie.

Hybandrium (rys. 3) i aparat kopulacyjny (rys. 2) złowionego przeze mnie samca oraz płytka subgenitalna samicy (rys. 1), różnią się nieco od tych elementów przedstawionych przez A. BADONNELA (1943) i S. OBRA (1948).

Amphigerontia bifasciata (LATR.)

Gatunek notowany z całej Europy. Z Polski podawany z wielu miejscowości. Z uwagi na podobieństwo do *A. contaminata* (STEPH.) rozmieszczenie jego wymaga rewizji. Płytki subgenitalna *A. bifasciata* (LATR.) jak na rys. 4.

Park 3 Maja, 4 X 1954, 1 ♀ strzepałam z gałęzi lipy.

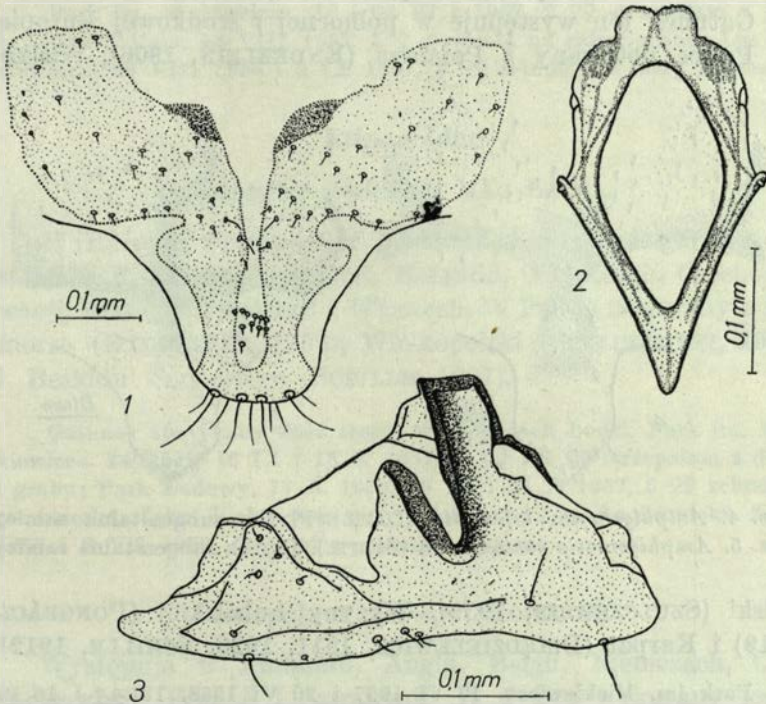
**Amphigerontia contaminata* (STEPH.)

Wykazany z Łotewskiej SRR, Niemiec, Czechosłowacji i Francji. Z Polski dotychczas nie był podawany. Prawdopo-

dobnie na terenie naszego kraju występował od dawna, ale był mylnie oznaczany jako *A. bifasciata* (LATR.). Płytką subgenitalną *A. contaminata* (STEPH.) jak na rys. 5.

W Łodzi znalazłam ten gatunek w następujących zieleńcach: Park im. Mickiewicza, 24 X 1956, 16 IX i 15 X 1957, 5 X 1958, 4 ♀♀ strzeptałam z gałęzi dębu, klonu i jodły; Park 3 Maja, 17 IX i 4 X

Rys. 1–3. *Loensia picicornis* (STEPH.): 1 – płytką subgenitalną samicy, 2 – aparat kopulacyjny samca, 3 – hypandrium samca

1954, 17 IX i 3 X 1957, 7 ♂♂ i 12 ♀♀ zebrałam z berberysu, lipy, brzozy i bzu; Park Źródlińska, 13 IX 1954, 3 ♂♂ strzeptałam z gałęzi grabu i dębu; Park im. Poniatowskiego, 8 X 1957, 1 ♂ strzeptałam z gałęzi świerka.

Euclismia quadrimaculata (LATR.)

Gatunek rozprzestrzeniony w całej Europie. W Polsce podawany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielkopolski

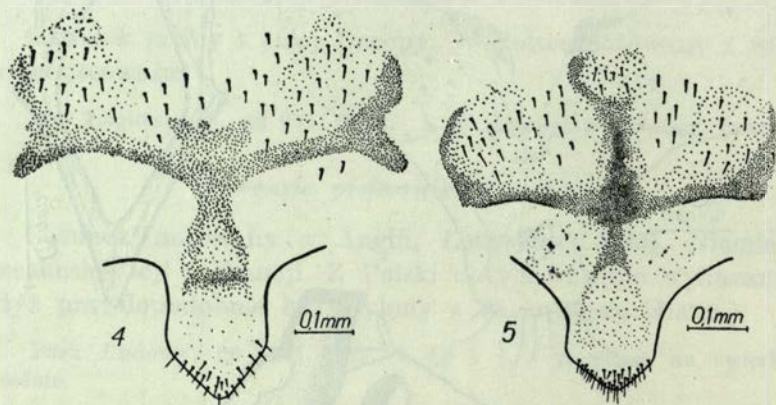
(SZULCZEWSKI, 1939) i Beskidu Sądeckiego (DZIĘDZIELEWICZ, 1920).

Park Ludowy, 9 X 1957, 1 ♀ strzepełam z gałęzi świerka.

Mesopsocidae

Mesopsocus unipunctatus (MÜLL.)

Gatunek ten występuje w północnej i środkowej Europie. W Polsce notowany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielko-

Rys. 4. *Amphigerontia bifasciata* (LATR.). Płytką subgenitalną samicy

Rys. 5. *Amphigerontia contaminata* (STEPH.). Płytką subgenitalną samicy

polski (SZULCZEWSKI, 1939), Wyżyny Lubelskiej (PONGRĄCZ, 1919) i Karpat (DZIĘDZIELEWICZ, 1911, 1920; SCHILLE, 1912).

Park im. Mickiewicza, 17 VI 1957 i 20 VI 1958, 13 ♂♂ i 16 ♀♀ zebrałam z jodły, lipy, dębu, grabu, leszczyny i berberysu; Park 3 Maja, 4 X 1954, 1 ♂ strzepełam z klonu; Park Ludowy, 10 X 1957, 1 ♂ złowiłam na leszczynie; Las Łagiewnicki, 16 VI 1957 i 8 VII 1958, 2 ♀♀ znalazłam na brzozie i dębie oraz 1 VII 1958, 1 ♂ na kruszynie.

**Holoneura laticeps* (KOLBE)

Gatunek rozprzestrzeniony w Finlandii, Szwecji, Anglii, Niemczech, Belgii, Czechosłowacji, Francji, Szwajcarii oraz Ukrainie SRR. W Polsce dotychczas nie był wykazywany.

Park im. Mickiewicza, 4 VIII 1957, 1 ♀ znalazłam na trzmielinie.

Philotarsidae

Philotarsus flaviceps (STEPH.)

Podawany z całego obszaru Europy. W Polsce notowany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939) i Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1902).

Park im. Mickiewicza, 16 i 24 VIII 1957, 2 ♀♀ strzepałam z jodły; Park 3 Maja, 13 VIII 1957, 1 ♀ złowiłam na gałęzi grabu; Las Łągiwnicki 29 VIII 1956 i 2 IX 1957, 2 ♀♀ zebrałam z olszy i świerka.

Elipsocidae

Elipsocus westwoodi MAC LACHL.

W Europie występuje w Finlandii, Szwecji, Anglii, Łotewskiej SRR, Ukrainńskiej SRR, Holandii, Niemczech, Czechosłowacji, Francji, Szwajcarii i Włoszech. W Polsce notowany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939) i Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1907).

Gatunek spotykany dość często w zieleńcach Łodzi. Park im. Mickiewicza, 24 VIII, 16 IX i 15 X 1957, 4 ♂♂ i 2 ♀♀ strzepałam z dębu i grabu; Park Ludowy, 17 X 1956, 19 IX i 10 X 1957, 5 ♀♀ zebrałam ze świerka, dębu, lilaka, leszczyny i jaśminu; Las Łągiwnicki, 2 IX 1957 i 8 VII 1958, 2 ♀♀ strzepałam ze świerka.

Cuneopalpus cyanops (ROSTOCK)

Występuje w Finlandii, Anglii, Belgii, Niemczech, Czechosłowacji, Francji i Szwajcarii. W Polsce wykazany jedynie z Pomorza (ENDERLEIN, 1906).

Park Ludowy, 19 IX 1957, 1 ♀ znalazłam na głogu.

Peripsocidae

Peripsocus phaeopterus (STEPH.)

Podawany z całej Europy. W Polsce notowany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939) i Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1905). A. PONGRĄCZ (1919) wy-

kazuje go z południowej części Polski, bez podania dokładnej miejscowości.

Park Ludowy, 20 VIII 1956, 1 ♂ zebrałam z kruszyny; Las Łagiewnicki, 29 VIII 1956, 1 ♀ strzepałam z sosny, 1 X 1957, 1 ♀ znalazłam na wiśni.

Peripsocus alboguttatus (DALM.)

W Europie wykazany ze Szwecji, Anglii, Łotewskiej SRR, Ukraińskiej SRR, Belgii, Niemiec, Czechosłowacji, Francji i Włoch. Na obszarze Polski notowany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906) i Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939).

Park im. Mickiewicza, 16 VIII 1957, 1 ♂ strzepałam z gałęzi świerka.

Peripsocus subfasciatus (RAMB.)

Gatunek rozprzestrzeniony w Europie północnej i środkowej. W Polsce podawany z Pomorza (ENDERLEIN, 1908), Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939) i Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1907).

Las Łagiewnicki, 29 VIII 1956, 16 VI i 8 VII 1957 oraz 8 VII 1958, 35 ♀♀ złowić na sośnie, świerku, dębie, jarzębinie i brzozie.

Pterodelidae

Lachesilla pedicularia (L.)

Gatunek kosmopolityczny, znany z całej Europy. Podawany również z całego obszaru Polski.

W Łodzi bardzo pospolicie. Złowić 53 ♂♂ i 47 ♀♀ we wszystkich badanych parkach Łodzi, za wyjątkiem Lasu Łagiewnickiego, w miesiącach czerwcem, wrześniu, październiku, w latach 1956-1958, na rozmaitych drzewach i krzewach.

Lachesilla quercus (KOLBE)

W Europie wykazany z Anglii, Łotewskiej SRR, Ukraińskiej SRR, Belgii, Niemiec, Czechosłowacji, Francji, Szwajcarii, Hiszpanii oraz Włoch. Z terenu Polski notowany jedynie z Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939).

Park 3 Maja, 4 X 1954, 3 ♂♂ i 7 ♀♀ strzepałam z gałęzi lipy; Park Ludowy, 2 IX 1954, 1 ♀ znalazłam na liściu dębu.

* *Lachesilla bernardi* BAD.

Gatunek wykazany przez A. BADONNELA (1943) z Francji (Frejus) oraz przez S. OBRA (1951) z Czechosłowacji (Okolice Čilistova koło Bratysławy). Z Polski dotychczas nie był podawany.

Park 3 Maja, 4 X 1954, 9 ♀♀ strzepałam z gałęzi lipy.

Miejsce występowania w okolicy Łodzi jest trzecim stwierdzonym stanowiskiem tego gatunku w Europie.

* *Lachesilla livida* (END.)

W Europie podawany dotąd pojedynczo tylko z terenu Niemiec (Rugia, Berlin) i Szwajcarii (Jura Bernois). W Polsce dotychczas nie był notowany.

Las Łagiewnicki, 29 VIII 1956, 1 ♂ złowiłam na gałęzi dębu.

Łódź jest czwartym, najbardziej wysuniętym na wschód, stanowiskiem występowania tego gatunku w Europie.

Stenopsocidae* *Stenopsocus immaculatus* (STEPH.)

Gatunek notowany z całej Europy. W Polsce podawany z wielu miejscowości.

Park im. Mickiewicza, 15 X 1957, 1 ♂ i 2 ♀♀ zebrałam z jodły; Park Ludowy, 10 X 1957, 5 ♀♀ strzepałam ze świerka; Las Łagiewnicki, 8 VII 1958, 1 ♂ strzepałam z kruszyny.

Stenopsocus lachlani KOLBE

W Europie notowany z Anglii, Łotewskiej SRR, Ukraińskiej SRR, Belgii, Niemiec, Czechosłowacji i Francji. Z terenu Polski wykazany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906) i Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939).

Park Ludowy, 20 X 1956 i 10 X 1957, 4 ♂♂ i 9 ♀♀ zebrałam ze świerków; Las Łagiewnicki, 8 VII 1958, 1 ♂ znalazłam na brzozie oraz 3 ♂♂ i 2 ♀♀ strzepałam ze świerka.

Graphopsocus cruciatus (L.)

Gatunek znany w całej Europie. W Polsce podawany z wielu miejscowości.

Park im. Mickiewicza, 24 X 1956, 1 ♂ strzepałam z dębu.

Caeciliidae

Caecilius fuscopterus (LATR.)

Podawany z całej Europy. Na terenie Polski znany jest z Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939), Wyżyny Lubelskiej (PONGRĄCZ, 1919), Podkarpacia (DZIĘDZIELEWICZ, 1920) i Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1902).

Las Łagiewnicki, 2 IX 1957, 1 VII i 8 VII 1958, 2 ♂♂ i 2 ♀♀ strzepałam z dębu, 8 VII 1958, 2 ♂♂ złowila na kruszynie.

Caecilius flavidus (STEPH.)

Gatunek partenogenetyczny, występuje w całej Europie. Wykazywany z wielu miejscowości Polski.

W Łodzi bardzo pospolicie. Park im. Mickiewicza, Park 3 Maja, Park im. Poniatowskiego, Park Ludowy oraz Las Łagiewnicki, w okresie od 13 VI do 24 X, w latach 1954, 1956-1958 zebrałam 97 ♀♀, które strzepywałam z gałęzi dębu, grabu, brzozy, jaśminu, kruszyny, śnieguliczki, bzu czarnego, dereni, klonu, jesionu, spirei, leszczyny, wiśni, lipy i świerka.

Caecilius piceus KOLBE

Gatunek podawany z Finlandii, Anglii, Łotewskiej SRR, Ukrainiejskiej SRR, Belgii, Niemiec, Czechosłowacji, Szwajcarii, Francji i Bułgarii. W Polsce wymienia go G. ENDERLEIN (1906) z terenu Pomorza oraz F. SCHILLE (1902) z Beskidu Sądeckiego.

Park im. Poniatowskiego, 7 VIII 1957, 1 ♀ znalazłam na śnieguliczce; Park Ludowy, 20 X 1956, 20 VIII i 10 X 1957, 1 ♂ i 2 ♀♀ strzepałam ze świerka, sosny i wiśni; Las Łagiewnicki, 2 IX 1957, 1 ♂ złowila na jarzębinie.

Caccilius piceus ssp. *brevipennis* END.

Podgatunek ten notowany jest z Łotewskiej SRR, Niemiec, Czechosłowacji, Francji i Szwajcarii. W Polsce wykazany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906) i Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1905).

Według G. ENDERLEINA (1906) podgatunek ten ma być charakterystyczny dla terenów nadmorskich.

Las Łagiewnicki, 2 IX 1957, 2 ♀♀ stwierdziłam na sośnie i dębie.

Caccilius burmeisteri BRAUER

Sygnalizowany z całej Europy za wyjątkiem Hiszpanii. Z terenów Polski wykazany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939) oraz Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1902).

Park im. Mickiewicza, 20 VI 1958, 1 ♂ i 1 ♀ strzepałam z jodły.

*Liposcelidae**Liposcelis silvarum* (KOLBE)

Z Europy gatunek wykazany z Łotewskiej SRR, Niemiec, Czechosłowacji, Francji oraz Hiszpanii. W Polsce podawany z Pomorza (ENDERLEIN, 1906), Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939) oraz Beskidu Sądeckiego (SCHILLE, 1905, 1907).

Park im. Sienkiewicza, 10 V i 12 V 1956, 20 V 1957, 20 V 1958, 12 ♀♀ znalazłam pod korą lilaka; Park Ludowy, 2 IX 1954, 2 ♂♂ i 5 ♀♀ znalazłam pod korą jesionu; Las Łagiewnicki, 8 VI 1957, 4 ♀♀ złowiłam pod korą uschniętych grabów.

*Atropidae**Hyperetes guestfalicus* KOLBE

Wykazany z całej Europy, za wyjątkiem Hiszpanii. W Polsce wykazany z Pomorza (ENDERLEIN, 1908) i Wielkopolski (SZULCZEWSKI, 1939).

Park Źródlińska, 3 IX 1954, 7 ♀♀ strzepałam ze świerków.

*

*

*

Na podstawie analizy zebranego przeze mnie materiału gryzków w parkach Łodzi, stwierdziłam związek między liczbą gatunków oraz liczebnością osobników a wielkością zieleńców i składem gatunkowym ich roślinności.

Zarówno Las Łągiewnicki, jak i Park Ludowy, największe z badanych zieleńców, o bogatej szacie roślinnej, wykazują najwyższą liczbę gatunków. W obu tych zieleńcach stwierdziłam po 13 gatunków, przy czym najwięcej osobników (104) zebrałam w Lesie Łągiewnickim. Charakterystycznym elementem tego lasu jest *Peripsocus subfasciatus* (Ramb.), nie znaleziony w żadnym innym zieleńcu łódzkim.

Park im. Poniatowskiego, o dużym bogactwie florystycznym, mimo że pod względem obszaru zajmuje trzecie miejsce, okazał się ubogi w gatunki gryzków (5), zebranych w niewielkiej liczbie osobników (17). Prawdopodobnie fakt ten można powiązać z wpływem kilku dużych obiektów przemysłowych, zanieczyszczających powietrze i roślinność w wymienionym parku. W czasie badań obserwowałam na liściach i gałęziach drzew oraz krzewów obfity nalot, składający się głównie z sadzy. Substancje zawarte w dymie i sadzy wpływają zapewne bezpośrednio szkodliwie na gryzki, odznaczające się delikatną sklerotyzacją ciała. Poza tym substancje te mogą hamować rozwój niższych roślin, które stanowią główny składnik pokarmowy gryzków.

Park im. Mickiewicza i Park 3 Maja, założone na terenach leśnych, w niewielkiej odległości od miasta, wykazywały stosunkowo bogaty stan ilościowy i jakościowy gryzków.

Park Źródlika i Park im. Sienkiewicza, dwa nieduże zieleńce śródmieścia, miały w faunie najmniej gryzków. Na dużą liczbę złowionych okazów w Parku im. Sienkiewicza wpłynął fakt masowego pojawu *Lachesilla pedicularia* (L.).

W skład najpospolitszych gryzków parków łódzkich wchodzi przede wszystkim: *Lachesilla pedicularia* (L.), następnie *Caecilius flavidus* (Steph.) i *Mesopsocus unipunctatus* (MÜLL). Gatunki te są również pospolite w całej Polsce. *Amphigerontia contaminata* (STEPH.), gatunek podawany dopiero w ostatnich latach z krajów Europy środkowej, nowy dla fauny Polski, był znajdowany również często w parkach łódzkich.

Graphopsocus cruciatus (L.), gatunek pospolity w całej Europie i notowany niejednokrotnie w Polsce, w Łodzi okazał się bardzo rzadki, bowiem złowiłam tylko jeden okaz.

Na uwagę zasługuje znalezienie w parkach łódzkich pięciu gatunków z kraju dotychczas nie wykazywanych. Są to: *Loensia picicornis* (STEPH.), *Amphigerontia contaminata* (STEPH.), *Holoneura laticeps* (KOLBE), *Lachesilla bernardi* BAD. i *Lachesilla livida* (END.).

Występowanie na terenie badanym gatunków *Loensia picicornis* (STEPH.), *Amphigerontia contaminata* (STEPH.), *Holoneura laticeps* (KOLBE) było do przewidzenia, podawano je bowiem dość często z Europy północnej i środkowej. Bardziej interesujące jest natomiast znalezienie w Łodzi gatunku *Lachesilla bernardi* BAD., znanego do tej pory z Francji i Czechosłowacji. Las Łagiewnicki jest czwartym stanowiskiem występowania gatunku *Lachesilla livida* (END.), podawanego dotychczas z dwóch miejscowości w Niemczech i Szwajcarii.

W czasie badań terenowych zaobserwowałam, że gryzki występowały na drzewach i krzewach stojących samotnie lub w niewielkich skupieniach, brak natomiast było tych owadów w miejscach silnie zacienionych. Do drzew najczęściej odwiedzanych przez gryzki należał dąb i świerk. Najwięcej gatunków łowiłam we wrześniu i październiku, w tym też okresie zbierałam niektóre gatunki masowo. Fakty powyższe pozostają w zgodzie z danymi dotychczasowego piśmiennictwa.

Katedra Zoologii Systematycznej
Uniwersytetu Łódzkiego

PIŚMIENNICTWO

- BADONNEL A. 1943. Psocoptères. W dziele zbiorowym „Faune de France”, 42, Paris, 164 str., 375 rys.
- DZIĘDZIELEWICZ J. 1911. Owady siatkoskrzydłe (*Neuropteroidea*), zebrane w zachodnich Karpatach w roku 1909. Spraw. Kom. Fiz., Kraków, 45, II, str. 39 – 44.
- DZIĘDZIELEWICZ J. 1920. Owady siatkoskrzydłowe ziem Polski (*Insecta neuropteroidea Poloniae terrarum*). Część II. Rozpr. Wiad. Muz. Dzieduszyckich, Lwów, 4, (1918), str. 1 – 72, tabl. I – III.

- ENDERLEIN G. 1906. Zur Kenntnis der Copeognathen-Fauna Westpreussens. Ber. westpr. bot.-zool. Ver., Danzig, **23**, str. 71 — 88, 6 rys.
- ENDERLEIN G. 1908. Biologisch-faunistische Moor- und Dünen-Studien. Ein Beitrag zur Kenntnis biosynöcischer Regionen in Westpreussen. Ber. westpr. bot.-zool. Ver., Danzig, **30**, str. 54 — 238, 6 rys., 1 mapa.
- OBR S. 1948. K poznání moravských pisivek (ČSR). Spisy přír. Masaryk. Univ., Brno, Brno, č. 306, 108 str., 196 rys.
- OBR S. 1951. Pisivky Slovenska. Spisy přír. Masaryk. Univ., Brno, Brno, č. 330, str. 209 — 229, 15 rys.
- PONGRÁCZ A. 1919. Beiträge zur Pseudoneuropteren- und Neuropteren-fauna Polens. Ann. hist.-nat., Musei nat. hung., Budapest, **17**, str. 161 — 177.
- SCHILLE F. 1902. Materyaly do fauny owadów siatkoskrzydłych i szarańczaków doliny Popradu. Spraw. Kom. Fiz., Kraków, **36**, II, str. 77 — 85.
- SCHILLE F. 1905. Materyaly do fauny owadów siatkoskrzydłych i szarańczaków doliny Popradu. Część III. Spraw. Kom. Fiz., Kraków, **38**, II, str. 36 — 39.
- SCHILLE F. 1907. Materyaly do fauny owadów siatkoskrzydłych i szarańczaków doliny Popradu. Część IV. Spraw. Kom. Fiz., Kraków, **40**, II, str. 43 — 45.
- SCHILLE F. 1912. Materyaly do fauny owadów krajowych, II. Spraw. Kom. Fiz., Kraków, **46**, II, str. 123 — 131.
- SZULCZEWSKI J. W. 1939. Wykaz Psotników stwierdzonych w poznańskim. Pol. Pismo Entom., Lwów, **16-17**, (1937 — 1938), str. 90 — 93.

РЕЗЮМЕ

Автор дает список видов сеноедов (*Psocoptera*) найденных в парках Лодзи. Среди приведенных 26 видов и одного подвида, новыми для фауны Польши являются: *Loensia picicornis* (STEPH.), *Amphigerontia contaminata* (STEPH.), *Holonera laticeps* (KOLBE), *Lachesilla bernardi* BAD. и *Lachesilla livida* (END.).

SUMMARY

The author gives a list of the *Psocoptera* collected by her in the parks at Łódź (central Poland). Among 26 species and one subspecies found there, the following species are new to

the Polish fauna: *Loensia picicornis* (STEPH.), *Amphigerontia contaminata* (STEPH.), *Holoneura laticeps* (KOLBE), *Lachesilla bernardi* BAD. and *Lachesilla livida* (END.).

Redaktor pracy — mgr B. Burakowski

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa 1960

Nakład 1600+150 egz. Ark. wyd. 1,0 druk. 1,0. Papier druk. sat. kl. III, 80 g B1
Nr zam. 113/60

H-11

Cena zł 6. —

Wrocławska Drukarnia Naukowa

